

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
ОПШТИНА СРБОБРАН
УСТАНОВА ЗА ПРЕДШКОЛСКО
ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ
"РАДОСТ" СРБОБРАН
21480 Србобран, Ј. Поповића 9
☎021/730-161, 730-145
www.radost.rs
e-mail:radost.sekretar@stcable.net
Србобран, 07. 2019. год.
Број: 599 / 2019
ПИБ 101867579

На основу члана 119. став 1. тачка 1) Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС" бр. 88/2017, 27/2018 – други закон и 10/2019), Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Сл. гласник РС" бр. /2019) и на основу Програма активности за заштиту и безбедност деце у УПВО "Радост" Србобран бр. 318/2018 од 18.07.2018. године, Управни одбор на својој XII седници одржаној дана 07. новембра 2019. године, доноси

О Д Л У К У

Доноси се Програм заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања у Установи за предшколско васпитање и образовање "Радост" Србобран.

Саставни део ове одлуке чини текст Програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања у Установи за предшколско васпитање и образовање "Радост" Србобран.

Биљана Бајић

Биљана Бајић

УСТАНОВА ЗА ПРЕДШКОЛСКО
ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ
„РАДОСТ“ СРБОБРАН

**ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА,
ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА**

У складу са Конвенцијом о правима детета, Министарство просвете је издало Протокол поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање у образовно-васпитним установама као и Приручник за примену истог. Документ је обавезујући за све васпитно-образовне установе и на основу Закона о основама система образовања и васпитања (члан 109.) установе су дужне да га дефинишу у оквиру свог Годишњег програма.

На основу наведених докумената, као и на основу Правилника о мерама, начину и поступку заштите безбедности деце у Установи за предшколско образовање и васпитање „Радост“ Србобран, бр. 318/2018. од 18. јула 2018. Предшколска установа “Радост,, доноси свој:

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА

УВОД

Да би донели адекватан програм активности у овој области, потребно је пре свега анализирати досадашње стање у том домену увидом у присутност насиља или сумње у насиље у установи и окружењу. До сада смо имали само један забележени случај грубог занемаривања детета када смо реговали, те је Центар те социјални рад општине донео одговарајуће мере, тј. сместио дете у хранитељску породицу. О томе имамо комплетну документацију, иако у то време нисмо имали ни Приручник, ни упутства како поступити, ни свој програм заштите, као ни искуства на том пољу.

Програм који доносимо садржи превентивне мере, као и мере интервенције у случају да се насиље деси.

Упитнике за прикупљање података потребних за анализу стања безбедности и присутности насиља објављујемо на крају у прилогу програма. Васпитачи ће их попунити прво крајем септембра, како би установили тренутно стање, а затим и у мају месецу како би видели евентуалне резике тј. ефекте примене овог програма.

ДЕФИНИЦИЈА НАСИЉА

Програм започињемо дефиницијом насиља која мора бити видно истакнута у просторијама сваког објекта вртића:

Насиље је сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце.

ОБЛИЦИ НАСИЉА И ЊИХОВИ ПОКАЗАТЕЉИ

Насиље може имати различите облике:

Физичко насиље подразумева различите видове употребе силе и директног напада на тело и угрожавање живота детета. Примери физичког насиља су ударање, шутирање, гурање, шамарање, чупање, дављење, бацање, гађање, тровање, напад оружјем, наношење опекотина, ускраћивање хране и сл. Овај вид злостављања има значи за последице физичке повреде, које могу узроковати трајна оштећења, па чак и смрт детета. Специфични показатељи који могу навестити да се ради о физичком злостављању су модрице, фрактуре и повреде меког ткива, крварења, повреде уста и носа, трагови везивања, опекотине, као и остале повреде које указују да нису последица пада. Показатељи за физичко насиље такође могу бити повученост, бојажљивост и застрашеност детета, скривање повреда, претерана љубазност према одраслима, застој у развоју.

Емотивно (психичко) насиље се односи на оно понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета. Оно обухвата поступке којима се врши маловажавање, етикетирање, игнорисање, вређање, уцењивање, називање погрдним именима, подсмевање, исмејавање, неприхватање, манипулисање, претња, застрашивање, ограничавање кретања, презир, изолација детета и сл. Показатељи за емотивно насиље над децом су промене његовог понашања које се међутим не морају јавити одмах већ након дужег времена. Могу се јавити поремећаји спавања, поремећаји навика, ноћно мокрење, плачљивост, неповерење, застој у развоју и сл.

Социјално насиље је последица дискриминације и искључивање детета из групе. Односи се на одвајање детета од других на основу различитости и довођење у позицију неравноправности, неједнакости, изолацију, неприхватање по било ком основу.

Сексуално насиље подразумева сваку активност која се спроводи са дететом ради задовољења сексуалних потреба одраслих. Сексуалном насиљем сматра се додиривање или навођење детета да додирује гениталије одрасле особе, фотографисање, показивање порнографских садржаја, „безобразне“ приче, ласцивни коментари. Пошто је дете мало и не схвата шта му се догађа, одрасли морају посебно обратити пажњу на дететово понашање и евентуалне телесне повреде. То могу бити крварења и болови у пределу гениталија, отежано ходање и седење, специфична игра детета, сама изјава детета о догађају, екстреман страх од одраслих, агресивно понашање.

Занемаривање и немарно поступање представљају случајеве пропуштања пружаоца неге (установа, родитељ старатељ) да обезбеди услове за правилан развој детета у свим областима здравља, образовања, емоционалног развоја, исхране, смештаја и безбедних услова живота. У противном може се нарушити дететово здравље, његов физички, ментални, духовни, морални и друштвени развој. Занемаривање може бити намерно или ненамерно као последица незнања, незаинтересованости или немогућности да се обезбеде адекватни услови. Последице занемаривања детета су физичко, психичко и емоционално заостајање у развоју детета, неухрањеност, нижи раст од очекиваног, нарушено здравствено стање, хроничне инфекције, асоцијално понашање

Експлоатација деце односи се на њихов рад у корист других особа или установе. Она обухвата и киднаповање и продају деце, коришћење деце за порнографске материјале и сл. Ове активности имају за последицу нарушавање физичког, емоционалног, менталног и моралног здравља и развоја.

Набрајајући све ове видове насиља, морамо рећи да је насиље вишедимензионална појава и да је тешко прецизно утврдити границе између различитих облика насиља, јер се они најчешће међусобно преплићу. То смо увидели и набрајајући ране последице разних врста злостављања јер су оне често сличне. Но напоменимо да се услед дуготрајног злостављања могу јавити и касне последице у виду депресије, агресије, когнитивних тешкоћа, психијатријских поремећаја, болести зависности, преношења злостављања, као и ризичних и суицидних понашања.

ФОРМИРАЊЕ ТИМА

Да би се обезбедио континуитет у планирању, реализацији и вредновању активности на заштити деце од насиља, Установа је формирала Тим за заштиту деце од насиља. Састављајући тим трудили смо се да он обухвати све релевантне профиле стручности које Установа има. Тим Предшколске установе „Радост“ сачињавају:

1. Александра Врсајковић-директор
2. Софија Мацгаљ-психолог
3. Грујић Зоран – секретар
4. Нићин Ивана – васпитач на српском језику
5. Фађаш Ангела - васпитач на мађарском језику
6. Вујић Снежана – медицинска сестра

ЦИЉ ПРОГРАМА

Општи циљ овог програма је стварање услова за унапређивање квалитета живота деце у вртићу и уопште, како би предупредили појаву насиља у било ком облику. Међутим, уколико би се насиље ипак десило, програм даје упутства како треба реаговати у различитим ситуацијама. То постижемо следећим мерама:

- превенције које подразумевају стварање безбедне средине за живот и рад детета, и
- интервенције које представљају реаговање у ситуацијама када се јави насиље, злостављање и занемаривање.

МЕРЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ;

Полазећи од становишта да се свако насиље над децом може спречити, ми ћемо акценат ставити на мере превенције. Да би могли превентивно деловати морамо пре свега знати да препознамо факторе ризика.

Фактори ризика везани за дете су:

- нежељено дете
- превремено рођено дете
- хронично болесно дете
- ментално или физички хендикепирано дете
- хиперактивно дете које мало спава
- физички непривлачно дете

Фактори ризика везани за родитеље су:

- самохрани родитељи
- сувише млади родитељи
- родитељи који су били злостављани
- разведени родитељи или конфликтне породице
- ментално и душевно болесни родитељи
- алкохоличари
- наркомани
- родитељи који имају нереална очекивања од детета

Додатни фактори ризика:

- незапосленост
- ниски приходи
- многобројна породица

У току септембра месеца, када васпитачи посматрају децу како би утврдили ниво групе и на основу тога планирали свој рад, они ће из документације о деци и разговора са родитељима и децом одредити да ли су неки од ових фактора ризика присутни код деце у њиховој групи и у ком обиму. На основу тога они ће лакше планирати превентивне активности.

Стварање безбедне средине за живот и рад деце, што је суштина превенције, постиже се између осталог стварањем климе у којој се:

- учи, развија и негује култура понашања, уважавање личности и различитости
- не толерише насиље
- не ћути у вези са насиљем
- развија одговорност свих
- сви који имају сазнање о насиљу обавезују се на поступање;

Једном речју, свака особа која има сазнања о насиљу, злостављању и занемаривању обавезна је да реагује.

Правила понашања

Превентивне мере ћемо разврстати према месту где насиље може да се деси. Међутим без обзира на могуће место дешавања насиља, посебну важност у превенцији насиља има дефинисање правила понашања као и последице кршења истог.

Правила понашања у Установи ПУ „Радост“ донета су 2018.год. и задатак Тима је да анализира његову усаглашеност са протоколом о заштити деце од насиља и разради механизме за његово поштовање. Рок за обављање тог посла је крај септембра. Поред тога свака васпитна

група на челу са својим васпитачем формира своја правила понашања. Најбоље је да то учине до краја септембра.

Обавезно је да сама деца учествују у процесу доношења групних правила, јер ће их тако осећати као своја, а не као наметнута. Најбоље је да правила буду изложена на видном месту, а с обзиром на узраст деце она могу да се прикажу сликовито. Водити рачуна да правила буду применљива. Правила могу да се мењају након одређеног периода примене ако се за то укаже потреба. Последице кршења правила могу да се крећу у три правца:

- позитивни поступци (подсећање на правила, опомена, извињење, прихватање одговорности)
- прихватање природних последица (осећање повећане одговорности, жаљење, материјални губитак, трајне последице по здравље)
- санкције, казне, забране.

Успостављање правила има за циљ да деца усвоје позитивне образце понашања и да живе по правилима групе којој припадају. Уколико желимо да децу дисциплинујемо тако да она сама постану одговорна за своје понашање, морамо им дати објашњења зашто је неко понашање неприкладно. Одрасли путем позитивног дисциплиновања које подразумева усмеравања детета ка жељеном понашању, позитивне мотивације, нуђења позитивних образаца понашања и пружања увида у могуће последице код деце развијају самоконтролу, задовољство собом, независност. Насупрот томе кажњавања, забране, контролисање деце помоћу страха, и истицање шта **не треба** да раде развијају код деце негативну слику о себи, не развијају унутрашњу контролу, и терају их да скривају своје грешке. Плашећи се казне деца се понашају позитивно, али само кад су под директним надзором одраслих.

Ако схватимо да правила понашања служе превенцији насиља онда ћемо се трудити да их начинимо за разне прилике и за разна места где насиље може да се јави (радна соба, двориште, улица, превозно средство, излети, екскурзије, летовања, смотре, и сл.)

Превентивне мере у вртићу:

Наведимо пре свега ко све може да врши насиље у вртићу:

1. дете према детету
2. запослено особље према детету (васпитач, психолог, помоћно особље, гости, глумци, лекари...)
3. дете према родитељу (уцене приликом доласка)
4. родитељ према детету

5. дете према васпитачу (пљубање, ударање, шутирање, хистерисање...)

На основу тога спроводимо:

Опште превентивне мере;

- придржавати се норматива броја деце у групи
- опремљеност адекватним играчкама и дидактичким материјалом за рад
- водити рачуна о техничкој исправности апарата, опреме и намештаја
- поштовање кодекса понашања
- формирање Тима за заштиту деце од насиља
- донети Програм заштите деце од насиља
- упознати све запослене, децу и родитеље са појмовима насиља, едуковати их да реагују на насиље и упознати их са именима чланова Тима
- уклањање свих садржаја који подстичу насиље (филмови, ирачке, сликовнице...)

Превентивне мере током боравка деце у групи

- васпитач је дужан да пре доласка деце у групу провери да ли постоје сви услови за безбедан боравак деце у групи
- уколико је установи да просторије није безбедна, васпитач о томе обавештава директора који предузима адекватне мере
- у случају краткотрајног напуштања групе (одлазак у тоалет и сл) васпитач је у обавези да обезбеди присуство друге одрасле особе запослене у предшколској установи која ће боравити у васпитној групи до доласка васпитача
- васпитач је у обавези да добро упозна опште и посебне потребе поједине деце и да утврди да ли постоје фактори ризика за појаву насиља
- у раду са децом треба да негује другарство, сарадња, толерантност као и неговање различитости
- путем едукативних радионица и позоришних представа упознати децу са појмовима насиља, злостављања и занемаривања.
- Успоставити и поштовати правила понашања у групи
- Спречити сваку појаву насиља и злостављања у групи
- Приликом одласка детета у тоалет, дете мора бити у видокругу васпитача, или се мора обезбедити надзор над тим дететом (помоћно-техничко особље).

Превентивне мере приликом дневног одмора деце

- обезбедити услове да деца која не спавају не ометају децу на спавању
- простор и опрема собе за дневни одмор морају бити адекватно припремљени. То значи да је соба проветрена а да нема промаје, да је адекватна собна температура, да је постељина чиста и индивидуално означена за свако дете.
- Деца треба да су адекватно припремљена за дневни одмор, што значи да скину одећу и спавају у пиџамама
- Деца на спавању не смеју остати без надзора васпитача

Превентивне мере код примопредаје деце

- приликом првог преузимања деце васпитачи су дужни да информишу родитеља о договореним правилима која би требало и да су видно истакнута
- васпитач преузима и предаје дете родитељу, старатељу или другој особи коју је овластио родитељ и за то има потписану сагласност
- код деце чији су родитељи разведени, где је развод у току или живе у конфликтним породицама, примењиваћемо правило да особа која ујутро доведе дете у вртић може једино и да га преузме када одлази кући
- уколико родитељ или старатељ не преузму дете до истека радног времена вртића, васпитач треба телефонским путем да ступи у контакт са њима. Уколико се ни тада не успостави контакт, тада васпитач обавештава директора или педагога који онда преузимају мере и по потреби обавештавају и полицију
- уколико по дете дође особа у алкохолисаном или другом непримереном психофизичком стању, васпитач телефонски обавештава родитеље или другог родитеља о насталој ситуацији тражи да друга адекватна особа дође по дете. До окончања ситуације васпитач остаје са дететом.

Превентивне мере у дворишту вртића

- дворишни простор мора да буде ограђен и безбедан за боравак деце (да нема ружа или другог бодљикавог биља, као ни дрвећа са кртим ломљивим гранама).
- Треба да има довољно отвореног слободног простора за игру и да има како сунчаних, тако и делова са хладовином
- Реквизити и справе треба да су привлачне, адекватне узрасту и безбедне што се тиче чврстине и оштрих ивица

- Редовно пре изласка деце у двориште проверити реквизите и дворишни простор (да се није нешто откачило, да га нису пси луталице запрљали, да није неко бацио опушке или стакло и сл.)
- Примећене недостатке одмах отклонити
- Васпитачи едукују децу како се поједине справе и реквизити користе да би били безбедни
- Поштују правила понашања у дворишту која су заједно донели
- Васпитач треба да је поред детета кда користи реквизите за које процени да је његово присуство неопходно
- Приликом игре васпитач негује ненасилну комуникацију и сараднички однос што је нарочито битно када морају да чекају да на њих дође ред за неку справу
- У дворишту треба поставити довољно канти за смеће
- Обезбедити клупе у хладовини за одмор деце

Превентивне мере у породици

У породици насиље може да врши родитељ, родбина, комшије, познаници, браћа-сестре, старатељи, усвојитељи, кућни љубимци.

Стога спроводимо следеће мере:

- приликом уписа деце у вртић неопходно је да се васпитач упозна са породичним приликама у којима дете живи, да упозна навике детета, однос родитеља према детету, васпитне ставове родитеља
- потребно је упознати родитеље са појмовима насиља, злостављања и занемаривања и са њиховим последицама по дете. То чине васпитачи на својим родитељским састанцима, као и психолог на групним родитељским састанцима на нивоу установе. Презентација садржаја врши се предавањима, едукативним раионицама, путем литературе, брошура, материјала на огласној табли, као и индивидуалним контактима
- родитељи треба да врше сталну контролу и да имају увид у понашање свог детета, како у породици, тако и у вртићу, како би редовним заједничким информисањем васпитача, односно родитеља могло да се открије ако дође до промене понашања
- васпитачи и родитељи у заједничкој сарадњи и договору врше одабир шта деца треба да гледају на телевизији, које филмове могу да гледају и које игрице да играју
- неопходно је указати родитељима на правилан одабир играчака за њихову децу како би избегли куповину играчака које подстичу насиље

- све ово наравно важи и за старатеље и хранитељске породице, с тим што је ту већ већи фактор ризика те контакти треба да су чешћи и садржајнији.

Превентивне мере у превозном средству, на излетима и екскурзијама;

На путовању или излету насиље може да врши возач, водич, васпитач, деца, родитељи, полиција, непознате особе на стајалиштима и сл.

Зато треба:

- превоз деце организовати искључиво према прописаним законским мерама, што значи, саобраћајним средствима који су регистровани за превоз деце, са уредном документацијом о техничкој исправности, прегледаним од стране полиције пре поласка и професионалним возачем.
- бирати најбезбедније и по могућству најкраће путеве
- избегавати ноћну вожњу
- пре сваког путовања потребно је извршити припреме са :
 1. *агенцијом* која врши превоз деце, у смислу задовољавања дечјих потреба. То значи договор о времену поласка и доласка, местима окупљања , местима и времену за паузе, и сл.
 2. *родитељима* којима треба дати информације о току путовања, потребама облачења, ношења хране, воде, о деци која имају тегобе током путовања и сл.
 3. *возачем*, како би успоставили пријатну, сарадничку атмосферу у смислу испуњавања свих услова за безбедност деце и задовољења њихових физиолошких потреба.
 4. *децом* у смислу детаљног информисања о томе где се и зашто путује и шта их тамо очекује. Предочити им правила понашања у превозном средству, како би се избегле непријатности, што укључује шетњу, гурање, штипање, отимање ствари и сл.
- улазак деце у превозно средство треба да је испред вртића или на широким платоима где није висока фреквенција кретања
- током путовања обезбедити сталан надзор над децом и водити рачуна о њиховим потребама и жељама
- свако дете треба да има своје седиште

- ни једно дете не сме бити дискриминисано, понижавано, нити стављано у подређени положај у односу на друге
- путовања треба прилагодити узрасту деце
- поштовати нормативе у погледу броја деце и броја пратилаца
- сачинити спискове путника и уредно их оверити
- сачинити детаљан програм активности на излету тј.екскурзији
- током читавог боравка, децу не остављати саме, већ пратити њихова кретања и потребе. Избегавати контакте са непознатим лицима и не дозволити развој непредвиђених догађања.
- при повратку, васпитач не сме напустити договорено место дочека деце, све док се и последњи родитељ не појави. Уколико се родитељ не појави у договорено време, покушати ступити у контакт с њим телефоном или на други начин. Уколико ни то не уроди плодом, дете се мора лично одвести кући.

Превентивне мере на улици, парку, у шетњи

Приликом шетње и обиласка места насиље може да врши васпитач, помоћно особље, деца, родитељи, мештани, животиње.

Зато:

- уколико се деца организовано воде на улицу или обилазак места с циљем посматрања промена у природи, саобраћајним васпитањем и сл. неопходно је да васпитач у планитању оваквих активности упозна родитеље, директора, психолога.
- потребно је да се наведене особе обавесте колико ће се деца задржати на улици или у шетњи, и којим ће се правцима кретати
- у организованој шетњи васпитач не сме да иде сам са децом, већ обавезно мора да има још једну особу за пратњу
- приликом кретања на улици обавезно се придржавати свих саобраћајних прописа
- пре него што се крене у шетњу васпитач мора упознати децу са правилима понашања на улици;

Превентивне мере у медијима

Насиље у медијима и путем медија могу да врше јавне личности, естрада, водитељи дечјих програма, уредници медија, политичари, репортери, педофили, порно мафија, родитељи који одобравају коришћење медија без контроле садржаја, секте, стручна лица.

- организовати едукацију родитеља о утицају медија на дечји развој. Саветовати их како да начине селекцију и адекватан избор медијских асадржаја (TV емисија, цртаних филмова, компјутерских игрица, дечјих часописа и сл), које не подстичу насиље
- договорити се са родитељима о избору цртаних филмова које деца могу да доносе у вртић
- остварити увид у сликовнице, енциклопедије и други штампани материјал које нуде аквизитери
- вршити избор музичких садржаја која се нуде деци тако да развијају музички укус и да текстови песама не подстичу насиље;

МЕРЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

Уколико се и поред мера превенције насиље ипак деси, потребно је применити мере интервенције. То значи увек и благовремено реаговати на све облике насиља, па чак и кад постоји само сумња да се оно десило.

Да би интервенција у заштити деце била планирана и реализована на најбољи начин морамо узети у обзир следеће критеријуме:

- да ли се насиље заиста дешава или постоји само сумња на насиље
- да ли се дешава у установи или ван ње
- ко су учесници насиља
- који је облик и интензитет насиља

На основу ових критеријума вршимо процену нивоа ризика за безбедност детета и доносимо одлуку да ли ћемо случај решавати у установи, да ли ћемо морати сарађивати са неким другим релевнатнима установама (центар за социјални рад), или ћемо га проследити надлежним службама.

1. Први корак у интервенцији представља сазнање о насиљу. До сазнања долазимо ако препознамо или приметимо неке од показатеља насиља које смо набројали на почетку програма када смо говорили о облицима насиља. Такође се може десити и да нам се дете повери. У том случају треба пре свега веровати у исказ детета, јер њему треба подршка и разумевање. Слушати га пажљиво и покушати остати смирен. Ни у ком случају немојте испитивати дете. Кажите му да оно није криво и похвалите га

што вам се поверило. Важна чињеница у овом процесу је да у **васпитно-образовном систему нема места за истрагу и доказивање. Ти задаци су у надлежности других система. Наша обавеза је једино да реагујемо.**

2. Други корак представља прекидање и заустављање насиља. Свака одрасла особа која има сазнање да се насиље дешава у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ ако процени да то не може сам да уради.
3. Трећи корак је смиривање ситуације, раздвајање и разговор са актерима, чиме се ствара сигурност и уколико је потребно ублажавање последица.
4. Четврти корак су консултације. Оне се остварују непосредно по стицању информација о насиљу (или сумњи у насиље). Могу да се обаве у оквиру установе са : колегама, Тимом за заштиту деце од насиља, педагогом, директором. У зависности од сложености ситуације консултације се могу обавити и са надлежним службама ван установе као што су Центар за социјални рад или Дом здравља. Консултације су веома битне јет оне разјашњавају околности и анализирају чињенице, доприносе процени ризика и прављењу плана заштите од поновног насиља. У консултацијама се морају одредити улоге, задаци и одговорности појединаца, као и донети одлука о начину реаговања.
5. Након откривања насиља и обављених консултација, у зависности од тежине, предузимају се следеће акције:
 - неопходне мере на нивоу установе као што су информисање родитеља о насиљу или особе од поверења када се ради о сумњи на насиље у породици, договор о заштитним мерама према деци. Међутим уколико се ситуација насиља понавља или усложњава, тада предузимамо и додатне мере заштите. То је појачана пажња свих запослених и укључивање родитеља у контролу. Психолог преузима индивидуалан рад са дететом, а некад и са целом породицом. Једно од мера је и промена средине за дете.
 - уколико је потребно треба укључити надлежне службе као што су Центар за социјални рад, здравствена служба, МУП.

Напоменимо да је подношење пријаве надлежној служби обавеза директора. Пријава се подноси у усменој и писанј форми.

ЕВИДЕНЦИЈА

Свако насиље или сумња у насиље мора се евидентирати у складу са договореним начином евидентирања у установи. За сваку сумњу или доказ да се насиље десило попуњавају се обрасци за евиденцију насилног понашања, које дајемо у прилогу на крају програма. Поред званичне форме пријаве насиља, која се чува на сигурном месту у стручној служби да би се обезбедила поверљивост података, васпитачи воде и своје белешке о различитим запажањима понашања поједине деце, запажања родитеља, своје коментаре и сл. Тим установе је такође у обавези да води своју документацију о случајевима које је решавао и мерама које је предузимао. Сви ови подаци су поверљиви.

ЗАДАЦИ И ОДГОВОРНОСТИ

Васпитач:

- константно ради на превенцији насиља
- уочава последице насиља и врши консултације
- уочава насилно понашање и реагује одмах
- разговара са учесницима насиља
- сарађује са Тимом за заштиту деце
- информише родитеље и сарађује са њима
- евидентира случај у својој документацији
- по потреби сарађује са релевантним установама

Психолог:

- константно ради на превенцији насиља (педагошко-инструктивни рад, едукација, стварање оптималних услова за развој деце, сарадња са породицом, праћење и усмеравање деце, препознавање породица са високим ризиком)
- уочава случајеве насиља
- покреће процес заштите и реагује одмах
- обавештава васпитача о догађају
- помаже детету које претрпело насиље да ублажи последице
- помаже и детету које врши насиље
- разговара са родитељима
- осмишљава мере заштите
- сарађује са другим институцијама
- евидентира случај

Помоћно-техничко и административно особље:

- по потреби дежурају у групи са децом
- уочавају и прекидају насиље
- обавештавају васпитача о случају

Деца:

- уочавају случајеве насилног понашања
- траже помоћ одраслих
- пријављују случај свом васпитачу

Тим за заштиту деце од насиља:

- израђује програмске основе и приоритетне задатке превентивних и интервентних мера
- информисе запослене о циљу програма и пружа основна знања за препознавање насиља, злостављања и занемаривања
- организује консултације у установи
- процењује нивое ризика за безбедност деце
- прати и процењује ефекте предузетих мера
- сарађује са релевантним установама
- води и прикупља документацију
- извештава стручна тела и органе управљања

САРАДЊА СА МЕДИЈИМА

Медији су увек заинтересовани за сензационалистичке приче, те у информисању о кризним догађајима треба бити врло опрезан.

- Пре свега треба одредити једну особу из Тима која ће бити задужена за контакте са медијима. У нашем случају то је стручни сарадник.
- Изјаве за медије треба да су кратке и да садрже само чињенице, без претпоставки, коментара и интерпретација
- Инсистирати да репортери поштују приватност деце и особља
- Све информације које се дају морају бити потврђене и проверене
- Када је криза решена и завршена треба изјавити захвалност свима који су помогли у решавању проблема, а медијима на сарадњи.

ПРАЋЕЊЕ ЕФЕКТА ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА

Са циљем провере успешности предузетих мера, васпитач, стручни сарадници као и Тим установе, свако са своје тачке гледишта, планира и врши праћење и вредновање поступака који су примењивани. Пре свега потребно је пратити:

- понашање детета које је трпело насиље
- понашање детета које је вршило насиље
- атмосферу у групи
- колико су родитељи учествовали у активностима на смањењу насиља
- каква је била сарадња са Тимом установе
- каква је била сарадња са другим релевантним установама

На основу анализе прикупљених података, дефинишу се мере и активности за унапређивање превентивних активности, уводе разноврснији модели интервенције и унапређује рад свих учесника у овој области.

**ПРЕДСЕДНИЦА УПРАВНОГ
ОДБОРА УСТАНОВЕ**

Биљана Бајић

Биљана Бајић

ПРИЛОЗИ

УПИТНИК ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ НАСИЉА У УСТАНОВИ И АНАЛИЗУ БЕЗБЕДНОСТИ (за васпитаче)

1. Које су најчешће врсте насиља у вашој групи и установи уопште?
2. Ко најчешће чини насиље? (да ли се дешава само између деце или има случајева кад одрасли чине насиље)
3. Да ли сматрате да сте оспособљени за уочавање различитих врста насиља?
4. Шта мислите која су ризична места у објекту и окружењу?
5. Да ли сматрате да постоји добра физичка и техничка безбедност објекта? (ограда, осветљење, надзор...)
6. У које време се најчешће дешава насиље?
7. Колико су родитељи деце заинтересовани за решавање ових проблема и колико се и сами укључују?
8. Каква вам је социјална структура родитеља?
9. Како сте реаговали у ситуацији када се насиље десило?
10. Ко вам је помогао?
11. Да ли сте и како испитали ефекте предузетих мера?

12. Које мере и активности су вам дале добре резултате?
13. Да ли водите евиденцију о случајевима насиља или сумњи у насиље?
14. Где имате највише недоумица, тешкоћа и проблема?
15. Шта мислите да вам је потребно од обуке у овој области?
16. Да ли сте у вашој групи установили правила понашања?

ЕВИДЕНЦИЈА НАСИЛНОГ ПОНАШАЊА

Датум дешавања насилне ситуације: _____

Место дешавања: _____

Време дешавања: _____

Начин уочавања, откривања:

- личним увидом у насиље
- уочавање показатеља насиља
- дојавом посматрача
- дојавом родитеља
- дојавом особе која је претрпела насиље

- _____

Ко је особа која врши насиље (пол, узраст...) _____

Ко је особа која трпи насиље _____

Насилна ситуација се дешава:

- први пут
- други пут
- понавља се више пута

Кратак опис ситуације:

Врста интервенције:

Предложене мере заштите и начин праћења спровођења мера:

Датум пријаве

Подносилац пријаве

ОБРАЗАЦ ЗА УКЉУЧИВАЊЕ ДРУГИХ ИНСТИТУЦИЈА У
ИНТЕРВЕНЦИЈИ

Назив и адреса установе којој се обраћамо _____

Назив и адреса установе која се обраћа _____

Име и презиме одговорне особе – директора _____

Име и презиме координатора Тима за заштиту деце _____

Име и презиме детета _____

Узраст _____

Који објекат и коју групу похађа _____

Име и презиме родитеља или старатеља _____

Адреса становања _____

Телефон _____

Разлог због којег се обраћамо надлежној установи _____

Кратак приказ, опис кључних догађаја (време, место, учесници,
последнице...) _____

Предузете мере у установи _____

Датум

потпис директора

САДРЖАЈ:

Увод.....	2
Дефиниција насиља.....	3
Облици насиља и њихови показатељи.....	3
Формирање тима.....	5
Циљ програма.....	5
Мере превенције.....	5
Мере интервенције.....	13
Евиденција.....	15
Задаци и одговорности.....	15
Сарадња са медијима.....	16
Праћење ефеката предузетих мера.....	17
Прилози.....	18